

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Румен Петров Константинов, д.м.

Катедра хигиена и епидемиология при – Медицински университет „Проф. д-р
Параскев Стоянов“ - Варна

Вътрешен член на Научно жури назначено със Заповед на Ректора на МУ-Варна
Р-109-429/20.12.2019 г.

Относно: защита на дисертационния труд по процедура за придобиване на научна степен „доктор на науките“ на проф. д-р Христианна Ангелова Романова д.м., зачислена със заповед № Р-109-35/17.01.2018г. на тема: „Защита на населението при риск от наводнения във Варненска област“ по област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина и специалност „Медицина на бедствените ситуации“.

Рецензията се основава на ЗРАС в Република България и Правилниците на МОН и МУ — Варна. Декларирам, че нямам конфликт на интереси с докторанта по смисъла на ал.1, т.3 и 5 на ДР на ЗРАСРБ.

Кратки данни за кариерното развитие на кандидата:

Проф. д р Романова е дългогодишен преподавател (от 1980 г.) в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. Обучавала е студенти, граждани, членове на организации от страната и чужбина по проблемите на медицинското осигуряване при аварийни и бедствени ситуации, както и за защита, самопомощ, взаимопомощ и първа медицинска помощ на мястото на инцидента.

Родена на 01.06.1955 г. в гр. Попово. Завършила е медицина през 1979 г. във ВМИ Варна. Работила е като участъков терапевт в Добрич и от 1980 г. е асистент в сектора Медико-санитарна защита. През 1985 г. придобива специалност „Организация на медико-санитарната защита“. През 2005 г. проф. Романова защитава дисертационен труд на тема: „Бедствени ситуации във Варненски регион и възможни хигиенно-епидемиологични проблеми“. През 2008 г. е хабилитирана и назначена за ръководител на УС по Медицина на бедствените ситуации. От януари 2017 г. до настоящия момент е ръководител катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“.

В началото на 2017 г. проф. Романова е определена със заповед на Министъра на здравеопазването за национален консултант по Медицина на бедствените ситуации (на

катастрофите), а от 01 март 2018 г. е член на Национален съвет по качество на обучение и квалификация в системата на Спешна медицинска помощ.

Член е на следните научни дружества и организации: БЛС, Българското дружество по Медицина на катастрофите, Дружеството по Медицинска география, Съюз на учените в България – клон Варна.

От представените изискуеми и задължителни документи се установява, че процедурата по насочване към публична защита със Заповед на Ректора на МУ – Варна: Р-109-429/20.12.2019 г., отговаря на законовите разпоредби и правилника за РАС на МУ-Варна.

Характеристика и оценка на дисертационния труд.

Описателна характеристика: Представеният дисертационен труд е в обем от 225 страници. Онагледен е с 9 таблици, 82 фигури, 5 снимки и 10 приложения. Литературната справка включва 289 литературни източника от които 116 на кирилица и 173 на латиница. Структурните раздели на дисертацията са разпределени в следната последователност: списък на използваните съкращения 2 стр., съдържание на илюстрирани материали 5 стр., списък приложения 1 стр., въведение 2 стр., литературен обзор 29 стр., цел и задачи 2 стр., материали и методи 9 стр., собствени проучвания 116 стр., заключение 2 стр., общи изводи 2 стр., приноси 3 стр.

Актуалност на тематиката: Значимият социално - икономически и здравен риск произтичащ от тенденцията за непрекъснато нарастване на наводнения като част от завишените природни и антропогенни катастрофи, поставя принципно нови и комплексни по своя характер задачи пред системата на общественото здравеопазване. Медицината на бедствените ситуации е призвана да обедини и координира изследванията в тази област на катастрофалните явления и да представи научно обосновава система от действия за предотвратяване и ликвидиране на възможните здравни въздействия върху населението на засегнатите райони.

Избраната значима научна тематика, залегнала в дисертационния труд на проф. д-р Хр. Романова д.м., имаща за цел проучване риска от наводнения като основен проблем за населението в Р България (и в частност във Варненска област), информираността и подготовката на населението за правилно поведение по време и след наводнение и предлагането на превенция за намаляване на неблагоприятните последици за тяхното здравословно състояние и материално осигуряване, представлява задълбочено и многостранно проучване, анализиране и очертаване на най-важните проблеми, които непрекъснато стоят за решаване пред органите на защитата, системата на здравеопазване

и населението в риск, което се нуждае от системна и здравна подготовка, както и от своевременна информация.

Литературният обзор последователно и системно представя терминологичната част, историческите и съвременни характеристики на наводненията в света и нашата страна. Въз основа на изведените особености на наводненията като явление с характер на екологично и социално бедствие са разгледани медицинските последици за общественото здраве. В частност епидемиологичните последици са с епидемично застрашаващ емергентен характер и изискват спешни действия по епидемиологичния надзор и контрол. Изследователският характер на литературния обзор е с приносен характер и подчертава необходимостта от комплексно научно изследване на проблема за наводненията.

Целта е ясно определена и са формулирани произтичащите 7 основни задачи на проучването, подкрепени от основна теза и 6 изследователски хипотези, представящи комплексният характер на дисертационния труд обхващащ екологични, здравни и организационни моменти.

Методологията на дисертационния труд обхваща разнообразен изследователски материал, отговарящ на целта и задачите. Проучени са хора живеещи в застрашени от наводнението райони, а не отделни индивиди или нехомогенни групи, лица от населението на Варненска област в рисковите райони за наводнения и чужди граждани, временно пребиваващи в община Варна. Като информационни източници са посочени данни от български и международни емпирични изследвания, статистическа информация от български и международни бази данни и статистически справочници, данни от български и международни организации и институции, първични данни от собствени социологически проучвания. Социологическото проучване е териториално ограничено в рамките на Варненска област, поради спецификата на възможните рискове от наводнения.

Подходящо подбраната и използвана методологична система включва методи на теоретичния анализ, сравнителен анализ, методи за оценка на риска от наводнения, групирани в система от документални, аналитични и социологически методи. За събиране на необходимата първична информация се прилагат и социологически методи – социологическо проучване чрез анкетен метод на население от рисковите райони. При обработката на данните и провеждането на статистическите анализи са използвани програмни продукти – Excel 2013, таблични и графичен метод.

Фактологичният материал и системният методологичен подход позволяват оформянето на дизайн на проучването, логично представящ етапите и хода на научното изследване завършващи с резултати, изводи и препоръки.

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Структурата на резултатите на дисертационния труд „Защита на населението при риск от наводнения във Варненска област”,” съответства на поставената цел и задачи. и е представен в 7 основни области:

- Модел за определяне на риска от наводнения в Р. България (и в частност във Варненска област)
- Анализ и обобщаване на задачите и дейностите на институциите за защита на населението на национално, областно и общинско ниво
- Изследване и систематизиране на здравните рискове от наводнения
- Проучване и анализ на медицинската помощ при наводнения
- Проучване на информираността и оценка на подготовката за защита при наводнения на чуждестранни и български граждани на възраст над 18 г.
- Изготвяне на стратегия за превенция и защита на населението при наводнения
- Въз основа на изследванията, анализите и оценките се извеждат препоръки от значение за оказване на ефективна помощ и подкрепа на населението при наводнения

В стила на системен научен анализ е изложена обстановката на възможните и произтекли бедствия с характер на наводнения и необходимите организационни, медицински и превантивни действия. В частност са проучени епидемичните последствия с емергентен характер, отнасящи се до инфекциозни болести с фекално- орален и въздушно – капков механизъм на предаване. Изложените епидемиологични факти, произтичащи от наводненията регистрирани във Варненска област за продължителен период на наблюдение, налагат необходимостта от различни по своя характер превантивни и протиепидемични действия. Тези резултати, следва да намерят отражение в системата на епидемиологичния надзор и контрол. Определен епидемиологичен интерес предизвикват резултатите от анкетирането на наши и чуждестранни граждани, относно информираността и действията по превенцията спрямо възможно заразяване по време на природни бедствия (наводнения). Всеки от тематичните раздели е обособен в принципните направления и завършва с изводи. Научно-практическа ценност представляват изложените модули включващи

необходимите организационни, приложни и превантивни действия по време и след наводненията.

Общите изводи са тематично представени и групирани като обхващат базисните направления на научното изследване – риска от наводнения в страната и Варненска област с описание на водоеми и реки, както и зоните на риска от поражения в гр. Варна и областта; организацията на защитата на населението при наводнения със структурите натоварени да осъществяват организацията, координацията и ръководството на действията при наводнения; здравните звена извършващи спасителните медицински, лечебни и хигиенно-противоепидемични звена в системата здравеопазването; необходимостта от всеобхватна информационно-обучителна дейност на обществеността в Р България за риска от наводнения и задължително ежегодно обучение на населението за правилни действия и оказване на първа медицинска (долекарска) помощ.

Приносите са обособени в две области: научно-теоретични и научно-приложни. Приемам така предложените приноси, които са представени конкретно и точно изразяват същността на дисертационната разработка.

Авторефератът е изготвен според изискванията и напълно отразява резултатите от дисертационния труд. Той представя структурата, методологията, резултатите и изводите от работата на докторантката.

Наукометрични показатели: Проф. д-р Романова представя 12 пълнотекстови статии свързани с темата на дисертационния труд, съгласно изискванията на процедурата за придобиване на научна степен „доктор на науките“.

Заклучение:

Представеният за защита дисертационен труд **„Защита на населението при риск от наводнения във Варненска област“** по област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина и специалност **„Медицина на бедствените ситуации“**, отговаря на законовите разпоредби и правилника за РАС на Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов“ - гр. Варна като се отличава с актуалност и оригиналност, а приносите представят комплексния научно – приложен характер на дисертационния труд.

Давам своята положителна оценка за присъждане на **проф. д-р Христианна Ангелова Романова д.м.** на научна степен „доктор на науките“ на тема: **„Защита на населението при риск от наводнения във Варненска област“** по област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина

и специалност „Медицина на бедствените ситуации” и апелирам към членовете на Научното жури също да гласуват положително.

гр. Варна

23.01.2020 г.

/проф. д-р Румен Петров Константинов, д.м./